

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

¹Національний університет водного господарства та природокористування (м. Рівне)

Анотація: Визначено значимість інвестиційного клімату як фактору забезпечення інвестиційної привабливості держави. Досліджено інвестиційний клімат в Україні за рядом міжнародних рейтингових показників та за експертними оцінками.

Ключові слова: інвестиції; інвестиційний клімат; інвестиційна політика.

Abstract: The significance of the investment climate as a factor of ensuring the investment attractiveness of the state is determined. The investment climate in Ukraine was studied according to a number of international rating indicators and according to expert assessments.

Keywords: investment; investment climate; investment policy.

Реалізація стратегічних цілей соціально-економічного розвитку держави, однією з яких задекларовано формування інноваційної моделі національної економіки, визначатиметься інвестиціями та їх спрямуванням. Особливо значимими є інвестиції у розвиток людини та пріоритетні сфери і галузі, від яких залежить активізація виробництва на основі інноваційних технологій. В свою чергу обсяг інвестиційних вкладень в економіку держави визначається ефективністю інвестиційної політики держави. Індикатором ефективності державної інвестиційної політики є інвестиційний клімат. На основі узагальнення існуючих підходів до визначення інвестиційного клімату, можна констатувати, що його прийнято розглядати як: сукупність чинників та умов інвестування (чинниковий підхід); співвідношення інвестиційної привабливості та інвестиційного ризику (ризиковий підхід); умови інвестування на макро-, мезо-, мікрорівні (територіальний підхід); умови інвестування для іноземних та вітчизняних інвесторів (комплексний підхід). При визначенні інвестиційного клімату слід враховувати, що для здійснення інвестиційної діяльності, інвестор повинен оцінити відповідне інвестиційне середовище. Якщо інвестиційний клімат сприятливий, то інвестор має мінімальний ризик втратити капітал та навпаки.

Для нашої країни забезпечити привабливий інвестиційний клімат є однією із головних задач на шляху до економічного зростання. Адже зростання інвестиційних вкладень впливає на розвиток держави в цілому (створення нових робочих місць, гідна заробітна плата, сприяння інноваціям).

В загальному, Україна має великий потенціал для залучення значних обсягів інвестицій, а саме: вигідне географічне розташування, недорога кваліфікована робоча сила, багаті природні ресурси, зручна логістика та інфраструктура. Однак, незважаючи на ряд переваг, на жаль, можна констатувати, що обсяг залучених інвестицій не забезпечує належного соціально-економічного розвитку України.

Приймаючи рішення щодо інвестування, потенційні інвестори звертають увагу на різноманітні інвестиційні рейтинги держави. Такі рейтинги дають можливість якісно та кількісно оцінити усі можливі ризики, доцільність інвестування, термін окупності вкладень тощо. Найбільш помітними міжнародними рейтингами, що дають можливість оцінити інвестиційний клімат держави є: 1) рейтинг за індексом інвестиційної привабливості (EVA Investment Attractiveness Index); 2) рейтинг за індексом економічної свободи (Index Of Economic Freedom). Розглянемо зміну інвестиційної привабливості України за вказаними індексами протягом останніх п'яти років (табл. 1).

Таблиця 1

Міжнародні індекси інвестиційної привабливості України за 2018-2022 роки

Показник	Система оцінки	2018	2019	2020	2021	2022
EVA Investment Attractiveness Index	0-мінімальне, 5- максимальне значення	3,085	2,9	2,46	2,73	2,48
Index Of Economic Freedom	0-мінімальне, 100- максимальне значення	51,9	52,3	54,9	56,2	54,1

Джерело: складено авторами на основі [1,2].

Як бачимо, протягом 2018-2022 рр. індекс інвестиційної привабливості України дещо знизився, що є свідченням негативної тенденції. Фактично можна констатувати про погіршення інвестиційного клімату в Україні. Водночас, індекс економічної свободи протягом 2018-2022рр. незначно збільшився, що вказує на підвищення рівня свободи бізнес-діяльності. Загалом, аналіз вказаних індексів свідчить про досить низьку рейтингову інвестиційну привабливість України порівняно з іншими державами.

Аналіз індексу інвестиційної привабливості України у 2022 р. за його внутрішньою структурою (рис. 1) свідчить, що 37% експертів ЕВА оцінюють його як вкрай несприятливо, а 50% - досить несприятливо.

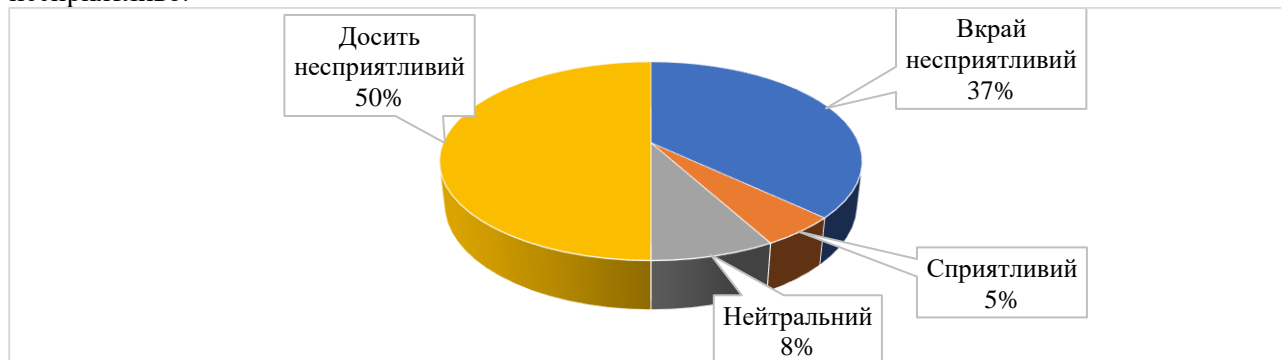

Рис. 1. Оцінка інвестиційного клімату в Україні експертами ЕВА у 2022 р.

Джерело: складено за даними [3].

Європейська бізнес-асоціація (ЕВА) також проводить опитування експертів щодо зміни інвестиційного клімату та готовності інвестувати в економіку певної держави [3]. Як свідчать результати даного дослідження для України, на думку 45% експертів інвестиційний клімат за останні півроку (перше півріччя 2022 року) в нашій державі погіршився (рис. 2). 33% респондентів вважають, що інвестиційний клімат в Україні не змінився і лише 22% - вбачають його покращення. Загалом, на жаль, можна констатувати, що експертне середовище у своїй більшості схиляється до негативних трендів у формуванні інвестиційного клімату в Україні.

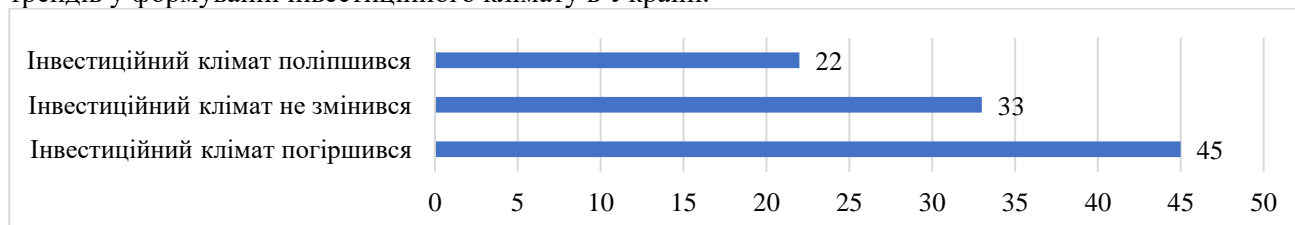

Рис. 2. Результати оцінювання експертами зміни інвестиційного клімату в Україні у першому півріччі 2022 року, %

Джерело: [3].

Також не зовсім втішними є результати опитування експертів щодо вигідності інвестування в національну економіку (рис. 3).

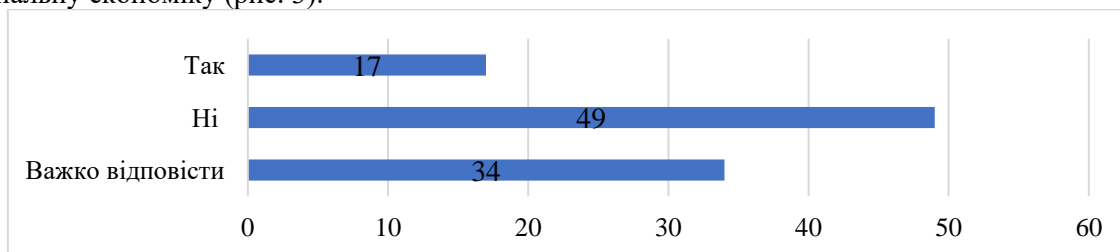

Рис. 3. Розподіл експертів ЕВА щодо вигідності інвестиційних вкладень в Україну, %

Джерело: [3].

Так, майже 50% респондентів вказали на відсутність мотивації (невигідності) інвестиційних вкладень в Україну. Відчувають труднощі у однозначності формулювання відповіді на питання про вигідність інвестування в Україну 34% експертів. І лише 17% опитаних експертів вказали на вигідність

інвестування в національну економіку. Більш оптимістично в контексті оцінювання інвестиційного клімату в Україні виглядає розподіл респондентів щодо їх готовності продовжувати інвестувати в Україну (рис. 3).

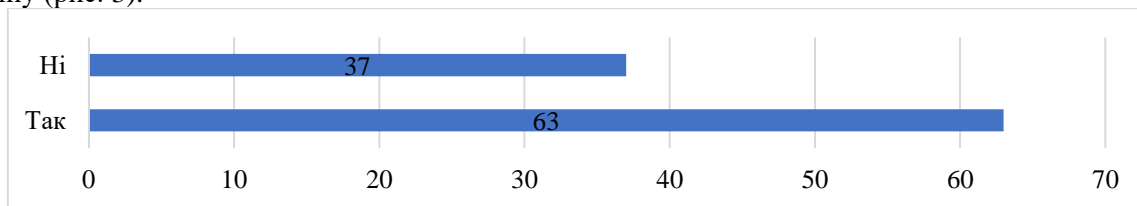

Рис. 3. Розподіл експертів ЕВА щодо їх готовності продовжити інвестувати в Україну під час війни, %

Джерело: [3].

Показово, що переважна більшість експертів (63%) все таки вказали на готовність продовжувати інвестувати в економіку України навіть під час війни. Серед основних негативних факторів інвестиційного клімату в Україні експерти ЕВА відзначають військові дії, корупцію, атаки на енергосистему, слабкість судочинства та ін. (рис. 4).

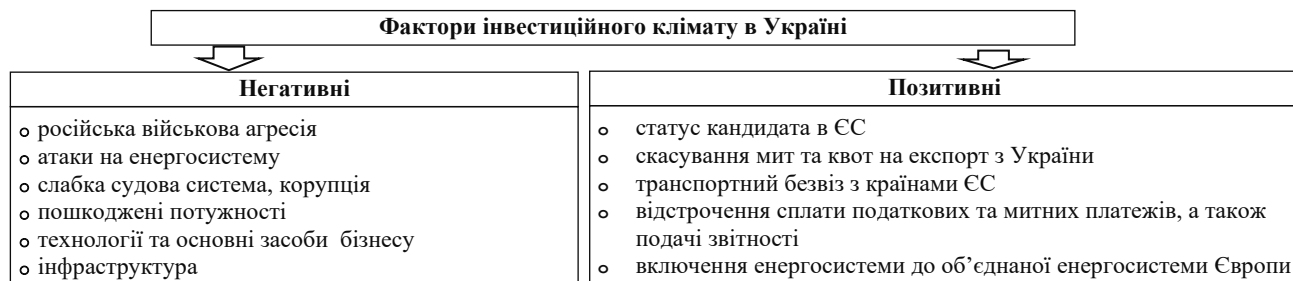

Рис. 4. Результати визначення експертами ЕВА позитивних та негативних факторів формування інвестиційного клімату в Україні

Джерело: [3].

Поміж позитивних факторів інвестиційного клімату в Україні експерти вбачають її статус кандидата в ЄС, митне стимулювання експорту з України, фіскальні послаблення для бізнесу в період війни.

Таким чином, забезпечення привабливого інвестиційного клімату є ключовою задачею для економічного зростання держави. Україна має значний потенціал для залучення інвестицій, такий як географічне розташування, ресурси та інфраструктура, але обсяг інвестицій не відповідає соціально-економічному розвитку. Інвестиційний клімат оцінюється за різними рейтингами, такими як Індекс інвестиційної привабливості та Індекс економічної свободи, що демонструють в своїй більшості погіршення рейтингової позиції України за останні п'ять років. Серед основних деструктивних факторів формування інвестиційного клімату в Україні варто вказати військові дії, корупція та слабкість судочинства. Позитивними факторами інвестиційного клімату є статус України як кандидата в ЄС, митне стимулювання експорту та фіскальні послаблення для бізнесу в умовах війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ЕВА: European Business Association: веб-сайт. URL: <https://eba.com.ua/en/>
2. The Heritage Foundation: URL: <https://www.heritage.org/>
3. Індекс інвестиційної привабливості України (перше півріччя 2022 року). Європейська бізнес-асоціація. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/EBA-InvestIndex_2H-2022_UA.pdf

Юрчик Галина Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва, Національний університет водного господарства та природокористування, Рівне, e-mail: g.m.urchik@nuwm.edu.ua

Yurchik Galina, PhD (Economics), Associate Professor, National University of Water Management and Environmental Engineering, Rivne, e-mail: g.m.urchik@nuwm.edu.ua